Євгенія Яремчук,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої
освіти спеціальності А6 Спеціальна освіта
Житомирського державного університету імені Івана Франка

Людмила Котлова,
кандидатка психологічних наук, доцентка,
завідувачка, доцентка кафедри психології, логопедії
та інклюзивної освіти
Житомирського державного університету імені Івана Франка

РОЛЬ ВЧИТЕЛЯ-ЛОГОПЕДА У РОЗВИТКУ СЛОВНИКОВОГО ЗАПАСУ ДОШКІЛЬНИКІВ

Сучасний освітній процес у закладі дошкільної освіти передбачає створення умов для всебічного розвитку дитини та своєчасного подолання труднощів, які можуть виникати в процесі її становлення. Особливе місце в цьому процесі належить учителю-логопеду, оскільки його професійна діяльність спрямована на підтримку та розвиток мовленнєвих можливостей дошкільників. Робота фахівця не обмежується подоланням окремих мовленнєвих порушень, а охоплює широкий спектр завдань, пов'язаних із формуванням повноцінного мовлення дитини. Одним із важливих напрямів діяльності вчителя-логопеда є розвиток словникового запасу дітей дошкільного віку, що є невід'ємною складовою формування повноцінного мовлення дошкільника. У зв'язку з цим актуальним є питання ролі вчителя-логопеда в організації та забезпеченні ефективного розвитку словникового запасу дітей.

Недостатня сформованість словникового запасу може негативно позначатися на розвитку мовлення та мислення дитини, а також ускладнювати процес засвоєння навчального матеріалу. Робота над словником сприяє формуванню в дошкільників уміння правильно поєднувати слова у словосполучення та речення, а також будувати зв'язні висловлювання. Основною метою словникової роботи є забезпечення повноцінного засвоєння лексики рідної мови та формування навичок її практичного використання. На думку Ю. Руденко, розвиток словникового запасу є тривалим процесом, що охоплює кількісне накопичення слів, засвоєння їхніх значень і формування вміння використовувати набуту лексику у процесі спілкування [4].

Як зазначає Ю. Пінчук, професійна компетентність учителя-логопеда є інтегративною якістю фахівця, що виявляється у його готовності ефективно здійснювати діагностичну, корекційно-превентивну та розвивальну роботу з дітьми дошкільного віку [1, с. 8].

Провідні завдання успішної професійної діяльності сучасного вчителя-логопеда полягають у тому, щоб:

- володіти сучасними ефективними та інноваційними технологіями корекційно-розвивальної роботи;
- застосовувати сучасні технології з урахуванням індивідуальної траєкторії розвитку та навчання дитини;

- поєднувати традиційні та інноваційні підходи у професійній діяльності, використовуючи досвід педагогів-новаторів;

- забезпечувати організацію корекційно-освітнього процесу з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дітей;

- уміти знаходити ефективні шляхи вирішення складних педагогічних ситуацій;

- розробляти та впроваджувати нові форми й підходи до роботи з дітьми;

- створювати сприятливе розвивально-корекційне середовище та використовувати сучасні дидактичні матеріали;

- упроваджувати нові ідеї та нестандартні підходи у професійну діяльність;

- забезпечувати ефективну взаємодію з іншими учасниками корекційно-освітнього процесу: дітьми, педагогами та батьками;

- створювати позитивну, доброзичливу атмосферу в корекційно-педагогічному та дитячому колективах [2].

Оскільки вчитель-логопед є одним із ключових організаторів корекційно-розвивального процесу, на нього покладається виконання низки важливих завдань. Насамперед фахівець проводить діагностику мовленнєвого розвитку дитини, виявляє наявні труднощі та визначає її індивідуальні потреби. На основі отриманих результатів добираються відповідні завдання, методи й прийоми корекційної роботи. Логопед організовує та проводить індивідуальні, групові й фронтальні заняття, систематично відстежує динаміку розвитку дітей. Важливою складовою його професійної діяльності також є співпраця з вихователями та батьками, їх консультування й надання рекомендацій щодо підтримки мовленнєвого розвитку дитини [3].

У процесі роботи над збагаченням словникового запасу дітей учитель-логопед використовує різноманітні спеціально дібрані вправи та ігрові завдання, спрямовані на засвоєння й закріплення нової лексики. Серед них — складання речень, добір синонімів та антонімів, виконання завдань на класифікацію, диференціацію та узагальнення, визначення ознак і дій предметів, а також складання розповідей за сюжетними картинками. Важливим завданням фахівця є встановлення міцного зв'язку між словом та його значенням, активізація засвоєної лексики й поступове розширення словникового запасу дитини.

Таким чином, роль учителя-логопеда у розвитку словникового запасу дошкільників визначається не лише безпосереднім проведенням корекційних занять, а насамперед його здатністю організувати цілісний і послідовний процес мовленнєвого розвитку дитини. Результативність такої роботи значною мірою залежить від професійної компетентності фахівця, його готовності враховувати індивідуальні можливості дитини, творчо підходити до вибору засобів корекційного впливу та постійно вдосконалювати власну професійну діяльність.

Розвиток словникового запасу потребує систематичної роботи та створення умов, у яких дитина має можливість не лише засвоювати нові слова, а й активно використовувати їх у різних ситуаціях спілкування. Важливим результатом такої роботи є поступове розширення мовленнєвих можливостей дошкільника, підвищення його

комунікативної активності та впевненості у використанні мовлення. Отже, професійна діяльність учителя-логопеда є вагомою складовою забезпечення повноцінного мовленнєвого розвитку дитини дошкільного віку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Пінчук Ю. Система професійної компетентності вчителя-логопеда: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук: спец: 13.00.03 «Корекційна педагогіка» / Ю. В. Пінчу; НПУ ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2005. 20 с.

2. Рібцун Ю. Корекційна робота з розвитку мовлення дітей п'ятого року життя із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення : програмно методичний комплекс. Київ : Кафедра, 2013. 284с.

3. Рібцун Ю. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей молодшого дошкільного віку із ЗНМ : Програм.-метод. комплекс. Київ : Освіта України, 2011. 294 с.

4. Руденко Ю. Збагачення словника дітей дошкільного віку експресивною лексикою засобами української народної казки. Одеса: 2003.21 с.